

'הפורצים' הייתה ספינת משא חופית קטנה, מונעת בכוח מפרשים ובמנוע דיזל. שמה המקורי היה Maria Anick ושם הצופן שלה היה 'מרים'. היא נבנתה בשנת 1927 בברסט שבצרפת, אורכה היה 27 מטר ורוחבה 8 מטרים. הספינה נרכשה על ידי אנשי המוסד לעליה ב' בצרפת באמצעות מתווך צרפתי בשם קפטיין וייל. מקום הרכישה היה וילפרנס Villefranche שליד ניצה.¹

לאחר רכישתה הועברה הספינה למרסיי ושם החלה הכנתה לקליטת מעפילים, ההכנות כללו בנייתם של 156 דרגשים במחסנים ועל הסיפון נבנו בתי שימוש ומטבח.²

לקראת ההפלגה צוידה הספינה במזון ל-20 ימי הפלגה ושישה טון מים, כמות הדלק שהייתה בספינה יועדה ל-15 ימי הפלגה. ההכנות בוצעו על ידי אנשי המוסד בצרפת, חלק מההכנות בוצעו במפרץ בנדול שליד טולון וחלקן במעגן בסטייה שבצפון קורסיקה וכל זאת מאמץ להסתירן מעיני המודיעין הבריטי.³ לקראת הפלגתה הגיעו לספינה מפקדה המיועד איש הפלי"ם שלום דוליצקי, המלווים יוסף שחר (טוסקה) ונפתלי ירדני גם הם אנשי פלי"ם וה'גדעונים' שלמה רוזן (הנס) ומרגה גורן.⁴ צוות ההשטה של הספינה מנה רב חובל ושמונה מלחים צרפתיים.

ב-21 בנובמבר יצאה הספינה מבסטייה עברה במרסיי כדי לקבל כמות דלק נוספת (3 טון) ואחר כך המשיכה למפרץ בנדול שם הטילה עוגן והמתינה למעפילים שרוכזו לקראת ההפלגה במחנה המעפילים שלחוף המפרץ. המעפילים הובלו רגלית אל החוף ומשם הועברו לאנייה בסירות גומי, בעזרת חבל שנמתח מהספינה לחוף.⁵ הקבוצה כללה 123 מעפילים מפולין ומרומניה. עליית המעפילים הסתיימה לפנות בוקר וב-22 בנובמבר בשעה 04:30 הרימה האנייה עוגן והפליגה דרום מזרחה, ביום זה ניתן לה גם שמה "הפורצים".⁶ הספינה

¹ מכוכב עד עמק איילון

² אהרוני – מטות, עמ' 49.

³ מכוכב עד עמק עמ' 54.

⁴ טוסקה

⁵ שפר – "טוסקה" עמ' 54

⁶ אמ"ה, מאת ארנון אל יסער מברק מס' 89 22.11.47

לא הייתה עמוסה למלוא תכולתה, המארגנים השאירו בה כ-40 מקומות פנויים ותכננו לאסוף באמצעותה גם את מעפילי האנייה 'חלוץ'.
ה'חלוץ' הפליגה שבועיים קודם לכן במטרה לאסוף מעפילים בחוף אלג'יר, הספינה הספיקה לקחת רק 44 צעירים ביניהם גם ילדים ומספר נשים הרות ואז הופיעה במקום משטרה מקומית והיא נאלצה להסתלק, בהמשך התקלקלו מנועיה והיא הטילה עוגן במפרץ דה-פורט בקורסיקה כשהמעפילים על סיפונה.⁷
'הפורצים' הגיעה ב-23 בנובמבר בשעות הערב למפרץ דה-פורט, העגינה והעברת המעפילים ארכו מספר שעות. אל האנייה הועברו 44 המעפילים וכמו כן עלו לספינה הרופא דר' קליין ואחד משליחי המוסד באלג'יר (הורביץ). במסגרת ההעברות התחלפו גם ה'גדעונים', שלמה רוזן עבר מ'הפורצים' ל'חלוץ' ובמקומו עלה בני גפן.

ב-24 בנובמבר בשעה 01:45 הרימה האנייה עוגן והפליגה דרומה אל מעבר בוניפציו שם פנתה דרום מזרחה לעבר מעבר המסינה.⁸
בהמשך עבר הנתיב מצפון לכרתים ומשם דרומה לכיוון אלכסנדריה. מראה של הספינה היה כמראן של ספינות רבות בנתיב המוליך מאיי מיוון לחופי מצריים ואלה הבטיחו סיכוי טוב שלא תזוהה עד שתתקרב לחופי הארץ, שלב ההתקרבות תוכנן להתבצע בשעות החשיכה.
מפקד ההפלגה, שלום דוליצקי היה ימאי מנוסה וזו הייתה הפלגתו השלישית כמפקד אניית מעפילים.⁹ דוליצקי הקדיש זמן ומחשבה להסוואה והטעייה, הוא ביקש מתחנת המוסד בארץ לחפש בספרי ה'לוידיס' שם טורקי או מצרי המתאים לספינה מסדר גודל כזה כדי שיוכל להתחזות אליה.¹⁰ השם שנמצא היה CARACHA והוא נצבע על דופן הספינה, על תורן הספינה הונף דגל טורקי והמלווים אלתרו מספר תרבושים טורקיים אותם חבשו בכל בעם שעברה אנייה בנתיבם.¹¹ בנוסף למראה הסוואתה גם מגמת פניה של האנייה, בלילות הייתה הספינה מפליגה באמצעות המנוע במהירות יחסית מזרחה ובימים הייתה מפליגה באמצעות המפרשים באיטיות מערבה.
כשהתקרבו לפורט סעיד הוסרו האוררים שהותקנו מעל המחסנים וגם בתי השימוש שנבנו מעבר לדפנות הספינה.
כשהייתה הספינה מערבית לפורט סעיד נגשה משחתת בריטית לזוהתה, הקשר נעשה באמצעות איתות אור. בני גפן, ה'גדעוני', אותת למשחתת בפנס כי זוהי ספינה

⁷ ראו להלן

⁸ יורם שחר, יוסף שחר (שוורצמן) "טוסקה" ימ(א)י בפלמ"ח, יורם שחר, נהריה (2012) עמ' 58, להלן: שחר – "טוסקה".

⁹ ספינותיו הקודמות היו ברכה פולד וי"ד חללי גשר הזיו.

¹⁰ אמ"ה מאת מרים אל ארנון מברק 31.11.47

¹¹ אמ"ה, תיק 'הפורצים' הפלגה ממושכת סיפורו של בני גפן

טורקית המפליגה מאלכסנדריה לפורט סעיד ובהמשך לטריפולי.¹² לקראת ערב כשעברה הספינה בתוך ריכוז האניות הממתינות לכניסתן לתעלת סואץ אבד קשר עין עם המשחתת ונראה כי המשחתת אבדה את עקבותיה. הספינה המשיכה לאורך החוף לכיוון עזה ואשקלון מתוך כוונה להגיע לחוף ניצנים בערב הבא אלא שאז התקבלה הוראה להפליג אל שפך הירקון. היו אלה הימים שלאחר החלטת עצרת האו"ם בכ"ט בנובמבר, בארץ היו מהומות וארגון ה'הגנה' התקשה להבטיח את פעולת ההורדה בדרום הארץ.¹³

הספינה הגיעה לנקודת ההורדה שנקבעה ב-4 בדצמבר בשעה 04:00. סירות של אגודת ה'פועל' יצאו משפך הירקון והורידו במהירות את המעפילים.¹⁴

הבריטים לא גילו את הספינה ולא הפריעו לתהליך ההורדה אך למחרת היום התפרסמה הידיעה דווקא בעיתונות העברית והבריטים ניכו את מספר המעפילים (167) מהמכסות.¹⁵

¹² גפן אותת בצורה עילגת כדי שלא יבחינו שהוא אלחוטן מקצועי. שם, שם.

¹³ להפנות למקור

¹⁴ לחבר לאתר הימאות של הפועל

¹⁵ דבר, יום שישי, דצמבר 05, 1947, Front page

